

ARAŞTIRMA MAKALESİ

LİSANS DÜZEYİNDE MUHASEBE EĞİTİMİNİN
YETERLİLİĞİNE YÖNELİK YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER
ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA¹

*THE EFFICIENCY OF UNDERGRADUATE ACCOUNTING
EDUCATION: A RESEARCH ON SWORN-IN CPA*

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin MERT*

ÖZ

Eğitimin kalite olarak yeterliliğinde; program müfredat yapısı, öğretim elemanlarının yapısı ve sayısı gibi unsurlar önemlidir. Bu çalışmayla lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin yeterliliği incelenmeye çalışılmıştır.

Ülkemiz muhasebe meslek hukukunda, Yeminli Mali Müşavirlik üst unvan olarak düzenlenmiştir. Konuyla ilgili, Yeminli Mali Müşavirler üzerinde bir araştırma yapılarak görüşleri ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada anket yöntemi kullanılmış ve sonuçlar istatistik yöntemler kullanılarak test edilmiş ve elde edilen sonuçlar açıklanmıştır.

Bu çalışmayla; Yeminli Mali Müşavirlerin, “lisans düzeyinde muhasebe eğitimi” yeterince başarılı bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Lisans Eğitimi, Muhasebe Eğitimi, Eğitimde Başarı ve Kalite, Muhasebe ve Denetim Mesleği.

ABSTRACT

In the efficiency of education, programme curriculum, staff’s quality and quantity are important issues. In this study, the efficiency of undergraduate education is tried to be analyzed.

In our country, Sworn-in CPA is the top level proficiency in accounting profession. In this study, a research is conducted in order to reveal Sworn-in CPAs’ opinions.

¹ Bu makale, 01 Kasım 2019 Tarihinde İstanbul’da düzenlenen 8. İstanbul Finans Kongresinde sunulmuş olan, “Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitiminin Yeterliliğine Yönelik Yeminli Mali Müşavirler Üzerinde Bir Araştırma” adlı bildiriden türetilmiştir

* İstanbul Okan Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Muhasebe ve Denetim Bölümü, huseyin.mert@okan.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5391-7865

In the research, survey is used and the results are tested with statistical procedures. Then, retrieved results are explained.

With this research; It has been concluded that Sworn-in Certified Public Accountants do not find “undergraduate level accounting education” successful enough.

Keywords: Undergraduate Education, Accounting Education, Success in Education ve Quality, Accounting and Audit Professions.

1. GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte işletmelerin yaşamış olduğu temel sorun rekabettir. Bu sorun karşısında işletmelerin başarılı olabilmesi için güçlü yönetim yapılarına sahip olmaları ve kaynaklarını etkin kullanmaları son derece önemlidir. İşletmelerin bu yönde alacakları kararlara temel oluşturacak muhasebe bilgilerinin güvenilir olması ve işletme yönetimlerine zamanında raporlanması gerekmektedir.

Lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin amacı işletmelerin bu yönde ihtiyaç duydukları nitelikli işgücü ve yönetici kadroların yetiştirilmesidir. Bu doğrultuda verilen eğitimin yeterliliği açısından; müfredat yapısı, öğretim elemanlarının niteliği ve teknolojik alt yapı önemlidir.

Araştırmanın amacı lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin yeterliliğinin yeminli mali müşavirler üzerinde araştırılmasıdır. Daha önce eğitimin yeterliliğinin, öğrenciler ve Sayıştay denetçileri üzerinde araştırılması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Ancak yeminli mali müşavirler üzerinde araştırılması yönünde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bundan hareketle lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin yeterliliğinin yeminli mali müşavirler üzerinde araştırılması konu olarak seçilmiştir.

Yeminli mali müşavirlik; muhasebe meslek hukukuna göre mesleğin üst unvanıdır. Meslek kanunu 9’ncü maddesinde yeminli mali müşavir olabilmenin özel şartları açıklanmıştır. Buna göre yeminli mali müşavir olabilmek için;

- a- En az 10 yıl serbest muhasebeci mali müşavirlik yapmış olmak,
- b- Yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olmak,
- c- Yeminli mali müşavirlik ruhsatını almış olmak, şartları aranır.

Yeminli mali müşavirlik ve serbest muhasebeci mali müşavirlik sınav yönetmeliğinin 14’ncü maddesine göre yeminli mali müşavirlik sınav konuları şunlardır;

- a- İleri düzeyde finansal muhasebe,

- b- Finansal yönetim,
- c- Yönetim muhasebesi,
- d- Denetim, raporlama ve meslek hukuku,
- e- Revizyon,
- f- Vergi tekniği,
- g- Gelir üzerinden alınan vergiler,
- h- Harcama ve servet üzerinden alınan vergiler,
- i- Dış ticaret ve kambiyo mevzuatı,
- j- Sermaye piyasası mevzuatı,

Sınav yönetmeliğinin 16'ncı maddesine göre sınavda başarılı sayılmak için sınav konularının her birinden 100 üzerinden en az 50 alınması şartıyla, alınan notların aritmetik ortalamasının en az 65 olması gerekir.

Görüldüğü üzere yeminli mali müşavirlik üst unvan olmakla birlikte, yemini mali müşavir olmak için zorlu bir süreci tamamlamak gerekir. Yeminli mali müşavirler, aynı zamanda genellikle lisans düzeyinde muhasebe eğitimi almış olanları; çalıştıranlar ve işe alanlardır. Bu nedenle, hem mesleğin yetkin unsuru ama aynı zamanda lisans düzeyinde eğitim almış olanları özellikleri itibarıyla en iyi tanıyan kişi olarak, bu araştırmanın yeminli mali müşavirler üzerinde yapılması tercih edilmiştir.

Bu çalışmada; Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin yeterliliğine ilişkin bir araştırma yapılmıştır. Çalışmada; lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin önemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca konuya ilişkin literatür taraması yapılmış ve yapılan araştırmanın sonucunda; Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin önemi değerlendirilmiştir ve bu bağlamda eksikliklerin tamamlanmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Konuyla ilgili kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Bu doğrultuda tespit edilen çalışmalara kapsam ve sonuçları yönünden aşağıda yer verilmiştir:

Muhasebe eğitimcilerinin; eğitimin iyileştirilmesine yönelik bir aksiyon alınması çağrısına karşın, kayıtsız kalmaları veya sonuçlarının olumsuz olacağından korkmalarından dolayı, Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (IMA), Yeminli Mali Müşavirler Amerikan Enstitüsü (AICPA), Amerikan Muhasebe Birliği (AAA) ve 5 Büyük Denetim firması bir araya gelerek bu çalışmayı sponsor etmişlerdir. Yüksek düzeyde bir düşünce üretimi olan,

mümkün olduğunca ampirik kanıtlarla desteklenmiş, ciddi bir değişimi motive edecek bir ürün ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bundan dolayı, muhasebe eğitiminin hayatta kalabilmesi adına teori ile pratik arasındaki boşluğun kapanması için hızlı ve belirli aksiyonların alınmasına yönelik eylemler incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda ise gelecekteki muhasebe programlarını daha iyi şekillendirmek için bir stratejik planlama prosesi uygulamak gerektiği, bunun için de öncelikle fakültenin ve programın kendisinin değerlendirilmesi, verilen her derecenin, gerçekten verilmesine gerek olup olmadığının titizlikle incelenmesi, müfredat ve ders içeriğinin tekrar gözden geçirilmesi, her sınıfta pedagojinin özellikle değerlendirilmesinin gerektiği önerilmiştir (lisans, yüksek lisans, MBA, Doktora gibi) (Albrecht and Sack, 2000, s. 3; 60-64).

“Muhasebe eğitiminde kalitenin artırılmasında ders programlarının önemi: Türkiye’de bir inceleme” konulu makalede; muhasebe eğitiminin amacı, önemi ve bu eğitimden beklentiler incelenmiştir. Çalışmayla, Türkiye’deki ilgili üniversitelerin ders programları incelenerek, muhasebe derslerinin ders kredisi ve ders sayısı açısından yeterliliği ölçülmeye çalışılmıştır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007, s. 115-136).

“Türkiye’de muhasebeci eğitiminin gelişim süreci: IFAC standartları ile mukayeseli bir inceleme” konulu makalede; meslek mensuplarının yenilikleri öğrenme ve uygulama konusunda sürekli olarak istekli olmaları gerektiği belirtilerek, ülkemizde muhasebecilerin mesleki eğitimine yönelik yasal düzenlemeler tarihsel gelişim açısından incelenmiştir. Böylece ülkemizdeki düzenlemelerin ve uygulamaların IFAC standartlarına uyum düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır (Özbirecikli ve Postacıgil, 2009, s. 82-97).

Ayrıca başka bir çalışmada mezun olan öğrencilerin kariyerleri için önemli olduğunu düşündükleri becerilere ve niteliklere ilişkin algılarını ve bu becerilerin lisans programları süresince geliştirilmesine verilen önem incelenmiştir. Çalışma ayrıca, farklı bir işveren grubu tarafından beklenen becerileri ve nitelikleri inceleyerek ve öğrenci alguları ile işveren beklentileri arasındaki boşlukları da incelemiştir. Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin beklentileri ve işverenlerin ihtiyaçları göz önüne alındığında, muhasebe mezunları bugünün küresel iş ortamında hayatta kalabilmek için muhasebe programlarında kazandırılan becerilere ve iş hayatına yönelik niteliklere özellikle önem verilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır (Kavanagh and Drennan, 2008, s.3;18).

“Türkiye’deki üniversitelerde lisansüstü eğitim programlarında yer alan muhasebe standartları dersleri üzerine bir araştırma” konulu makalede; lisansüstü muhasebe ve işletme eğitiminde muhasebe standartlarına ilişkin derslerin verilme düzeyinin ve ders içeriklerinin belirlenerek, ders içeriklerinin TMS/TFRS setine uyumu incelenmiştir. Çalışma sonucunda kapsam dahilindeki lisansüstü eğitim programlarında muhasebe standartlarına ilişkin derslerin, ders içeriklerinin TMS/TFRS seti’ni karşılamadığı görülmüştür (Koçyiğit ve Tanç, 2017, s.57-78).

“Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma” konulu bu makalede; ülkemizde muhasebe eğitiminin etkinliği ve yeterliliği incelenmiştir. Araştırmayla, Sayıştay denetçilerinin konuya ilişkin görüşleri ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmayla, muhasebe eğitiminde etkinliğin artırılması ve Sayıştay’ın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ders ve içeriklerinin, üniversite-kurum iş birliğiyle belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Ünal ve Doğanay, 2009, s.134-135).

“Muhasebe Eğitiminde Teknoloji Kullanılmasına Öğrencilerin Bakışı: Kafkas Üniversitesinde Bir Araştırma” konulu bu makalede; muhasebe eğitiminin genel amacı, faydalı olabilecek gerekli muhasebe bilgisinin verilmesi ve eğitim sırasında gerekli materyallerin kullanımının öğretilmesi olarak, tespit edilmiştir. Bu çalışmayla, öğrencilerin teknolojiye bakış açıları ve teknolojik ürünler kullanmanın muhasebe derslerine olan etkileri öğrenci bakışıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda, eğitim sürecinde sadece bilginin öğretilmesinin gelecek için büyük eksiklik oluşturacağı tespitine ulaşılmıştır (Öztürk ve Kutlu, 2017, s. 796-797).

“Five ideas designed to rile everyone who cares about accounting education”, konulu makalede ise; üniversite düzeyinde muhasebe eğitiminin tasarımını ve sunumunu geliştirmek için beş tane fikir öne sürülmüştür. Bu nitel çalışmada öne sürülen fikirler, muhasebe eğitimcilerinin öğretme ve öğrenme ortamını nasıl geliştirebileceğini ve böylelikle etkin öğrenme sürecinin nasıl gerçekleşeceğini tartışmıştır (Adler, 1999, s. 246-247).

“Türkiye’deki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin tüm programlarında muhasebe, finansal raporlama ve denetim standartları eğitimi üzerine bir araştırma” konulu makalede; üniversitelerimizin ilgili akademik birimlerinde önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında verilen muhasebe eğitiminde; muhasebe, finansal raporlama ve denetim standartlarına ilişkin derslerin incelenmesi ve yeterliliğinin tartışılması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, devlet ve vakıf

üniversitelerinde standartlara ilişkin verilerin derslerin çoğunluğunun seçmeli ders olduğu, önlisans ve lisans programlarındaki derslerin yeterli olmadığı ve derslerin çoğunun yüksek lisans ve doktora derecelerinde yer aldığı tespit edilmiştir (Gündüz, 2018, s. 185-212).

“Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Muhasebe Dersine Yönelik Algıları ve Muhasebe Öğretim Elemanlarından Beklentileri Üzerine Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Bir Araştırma” konulu makalede; muhasebe dersi alan farklı bölümlerdeki öğrencilerin, dersin verilme şekli ve öğretim elemanlarının özellikleriyle ilgili düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmayla öğrencilerin; özellikle teknolojiyi kullanabilen, öğrencileriyle iyi iletişim kurabilen, öğretmeyi pekiştiren ve özellikle mesleki etik becerisine sahip, öğretim elemanlarını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Tuğay, 2014, s.64-65).

Görüldüğü üzere faydalanılan çalışmaların çoğunluğu, muhasebe eğitiminin kapsamı ve nasıl olması gerektiğine yöneliktir. Bu eğitimin yeterliliğine yönelik öğrenciler ve Sayıştay denetçileri üzerinde araştırma amaçlı çalışmalar da görülmektedir. Ancak ülkemiz meslek hukukuna göre üst mesleki unvan olarak belirlenmiş olan Yeminli Mali Müşavirler nezdinde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle çalışmamız alanında özgün özelliği taşımaktadır.

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde literatür incelendiğinde muhasebe eğitiminin yeterliliğini farklı boyutlarıyla irdeleyen birçok çalışmanın olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların çoğunluğu üniversitelerde uygulanan müfredatlar üzerinden yapılmış olan çalışmalardır. Ancak meslek kanununa göre mesleğin üst unvanını oluşturan, en ileri yetişmiş uygulayıcıları olarak Yeminli Mali Müşavirlerin konuyla ilgili görüşlerini tespit etmeye yönelik bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Bu araştırma; “lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin yeterliliğini”, yeminli mali müşavirler üzerinde yapılan çalışmayla ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışmayla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Yeminli Mali Müşavirlerin bakışıyla, lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin eksiklikleri nelerdir?
- 2- Yeminli Mali Müşavirlerin, lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin başarılı olmasına yönelik beklenti ve önerileri nelerdir?

Bu amaçla, YMM’lerin düşünce ve önerilerini tespit etmeye yönelik olarak

bir anket hazırlanmıştır. Anket 198 YMM ‘e ulaştırılmış ancak bunların 162 sinden dönüş alınabilmektedir. Anket çalışmasıyla elde edilen veriler; derlenmiş ve analiz edilerek yorumlanmıştır.

Bu doğrultuda; lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin, eksiklikleri tespit edilerek bunların giderilmesine yönelik neler yapılması gerektiği konusunda öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Yeminli Mali Müşavirlerin bakışıyla, ‘lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin yeterliliğini’ ölçmeyi hedefleyen bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket yoluyla, konuyla ilgili sorularla sorularla yeminli mali müşavirlerin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılanların demografik özelliklerinin tespit edilmesine yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde; yeminli mali müşavirlerin lisans düzeyinde muhasebe eğitimine yönelik düşüncelerini tespit etmeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde sorularla katılımcıların lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin geliştirilmesine yönelik öneri ve beklentileri ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Ankette yer alan soruların yanıtları 5’li likert ölçeğine göre düzenlenmiştir. Anketlerden elde edilen veriler; istatistiksel paket program (SPSS) ile frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve Ki kare analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

Reliability Statistics

Cronbach’s Alpha	N of Items
,788	2

Anket çalışması güvenilirlik testine tabi tutulmuştur. Güvenilirlik katsayılarının 0.60’ın üstünde olması gerekmektedir. Anket çalışmamız için güvenilirlik katsayısı 0,788 olarak hesaplanmıştır. $0,788 > 0,6$ olduğu için; anketimizin güvenilir olduğunu söyleyebiliriz.

Bu doğrultuda hazırlanan anketler; 198 yeminli mali müşavire anket ulaştırılmış olup, bunlardan 162 sinden geri dönüş alınabilmektedir.

Örneklem içerisinde yer alan yeminli mali müşavirlerden 131 kişi (%80,9) mesleği 10 yıldan fazla icra etmekte olup, en büyük grubu oluşturmaktadır.

Örneklem içinde yer alan yeminli mali müşavirlerin 153'ü (%94,4) mesleğini bağımsız olarak icra ederken, 9 kişi (%5,6) bağımlı olarak çalışmaktadırlar.

3.3. Araştırmanın Bulguları

3.3.1. Demografik Bilgiler

3.3.1.1. Hizmet Sürelerine Göre Dağılım

Katılımcıların meslekte faaliyet süreleri tecrübeye dönüşmektedir. Meslek mensuplarının faaliyette buldukları sürelerle ilgili olarak konu üzerindeki değerlendirmelerinin de etkilenebileceği öngörülmüştür. Örneklemi oluşturan yeminli mali müşavirlerin faaliyette buldukları süre yönünden dağılımlarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Meslekte Faaliyet Sürelerine Göre Dağılım

Meslekteki Hizmet Süresi	Frekans	Yüzde (%)
5 yıldan az	20	12,3
5-10 yıl arası	11	6,8
10 yıldan fazla	131	80,9
Toplam	162	100,0

Mesleki faaliyette hizmet süreleri 10 yıldan fazla olanlar 131 kişi (% 80,9) ile en büyük grubu oluştururken, onu hizmet süreleri beş yıldan az olanlar takip etmektedir. Bu grupta 20 kişi olup örneklem içindeki oranı % 12,3 tür.

3.3.1.2. Çalışma Biçimine Göre Dağılım

Örneklemi oluşturan yeminli mali müşavirlerin çalışma biçimine göre dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Çalışma Biçimine Göre Dağılım

Çalışma Şekli	Frekans	Yüzde (%)
Bağımlı	9	5,6
Bağımsız	153	94,4
Toplam	162	100,0

Örneklem içerisinde yer alan yeminli mali müşavirlerden 153 (%94,4) kişi bağımsız olarak mesleklerini uygularken, 9 kişi (%5,6) bağımlı olarak çalışmaktadır. Yeminli mali müşavirlik; fonksiyon olarak bağımsız çalışmak yoluyla yerine getirildiği için bu meslek mensuplarının çok ağırlıklı bir bölümünün tercihlerini mesleki fonksiyonlar yönünde kullandıkları görülmektedir.

3.3.2. Muhasebe Eğitime Yönelik Tespitler

3.3.2.1. Muhasebe Eğitiminin Yeterli Olduğu Alanların Tespiti

Bu bölümde; lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin yeterliliği konusunda yeminli mali müşavirlerin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3. Muhasebe Eğitiminin Yeterli Olduğu Alanlar

Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin aşağıda belirtilen hangi konularda yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?	Frekans	Yüzde (%)
Temel Muhasebe İşlemleri	134	82,7
Muhasebe Organizasyonu ve İş Akışı	45	27,8
Tek Düzen Hesap Planı	87	53,7
Dönem Sonu İşlemler	76	46,9
Mali Tablolar	71	43,8
Meslek ve Vergi Mevzuatı	53	32,7
Muhasebe Standartları	42	25,9
Denetim Standartları	30	18,5
Finans Sektörü Bilgisi	16	9,9

Katılımcılar lisans düzeyinde muhasebe eğitimini; temel muhasebe işlemleri, tek düzen hesap planı, dönem sonu muhasebe işlemleri ve mali tablolarla ilgili yeterli bulurken, finans bilgisi, muhasebe ve denetim standartları, muhasebe organizasyonu ve iş akışı gibi konularda yetersiz bulmuşlardır. Temel muhasebe işlemleri yönünden eğitimin yeterli olduğunu düşünenler 134 kişi olup (%82,7) en büyük grubu oluştururken. Eğitimin, tek düzen hesap planı yönünden yeterli olduğunu düşünenler 87 kişi olup (%53,7) ikinci grubu oluşturmaktadırlar. Eğitimin; dönem sonu işlemleri yönünden yeterli olduğunu düşünenler 76 kişi (%46,9) olup üçüncü grubu oluşturmaktadırlar. Katılımcıların ağırlıklı bir bölümü finans bilgisi yönünden eğitimi çok yetersiz bulmuşlardır.

3.3.2.2. Muhasebe Eğitiminin Mesleki Açından Yeterliliğinin Tespiti

Katılımcı yeminli mali müşavirlerin; lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitiminin Yeterliliği

Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle Yetersiz	37	23,1
Yetersiz	30	18,8
Kararsızım	65	40,6
Yeterli	24	15,0
Kesinlikle Yeterli	4	2,5
Boş	2	1,3
Toplam	162	100,0

Örneklem içerisinde muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterli olduğunu düşünenler 28 (%17,5) iken, yeterli olmadığını düşünenler 67 (%41,9) kişidir. Görüldüğü üzere örneklem içinde yer alan yeminli mali müşavirlerin çoğunluğu lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterli olmadığını düşünmektedir.

3.3.2.2.1. Mesleki Faaliyette Geçen Süreye Göre Anket Sonuçlarının Ki Kare Testine Tabi Tutulması

Tablo 5. Crosstabulation

			Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?			Total
			Yetersiz	Yeterli	Kararsızım	
Meslekteki hizmet süresi	5 yıldan az	Count	13	4	3	20
		Expected Count	8,5	3,5	8,0	20,0
		% within Meslekteki hizmet süreniz?	65,0%	20,0%	15,0%	100,0%
	5-10 yıl arası	Count	5	1	5	11
		Expected Count	4,7	1,9	4,4	11,0
		% within Meslekteki hizmet süreniz?	45,5%	9,1%	45,5%	100,0%
	10 yıldan fazla	Count	51	23	57	131
		Expected Count	55,8	22,6	52,6	131,0
		% within Meslekteki hizmet süreniz?	38,9%	17,6%	43,5%	100,0%
	Total	Count	69	28	65	162
		Expected Count	69,0	28,0	65,0	162,0
		% within Meslekteki hizmet süreniz?	42,6%	17,3%	40,1%	100,0%

Tablo 5'e göre Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda;

1- Meslekteki hizmet süresi 5 yıldan az olanların, %15'i kararsız görüş bildirirken, %65'i Yetersiz olduğunu, %20'si ise Yeterli olduğunu düşünmektedir.

2- Meslekteki hizmet süresi 5-10 yıl arası olanların, %45,5'i kararsız görüş bildirirken, %45,5'i Yetersiz olduğunu, %9,1'i ise Yeterli olduğunu düşünmektedir.

3- Meslekteki hizmet süresi 10 yıldan fazla olanların, %43,5'i kararsız görüş bildirirken, %38,9'u Yetersiz olduğunu, %17,6'sı ise Yeterli olduğunu düşünmektedir.

Görüldüğü üzere her yaş grubunda yeminli mali müşavirler, lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Tablo 6. Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,908 ^a	4	,141
Likelihood Ratio	7,662	4	,105
N of Valid Cases	162		

Tablo 6 da yer alan Pearson Chi-Square değeri 0,141 olup 0,05 ten büyük olduğu için ($0,141 > 0,05$), lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda yeminli mali müşavirlerin görüşleri yaş aralıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

3.3.2.2.2. Mesleğin Yapılış Biçimine Göre Anket Sonuçlarının Ki Kare Testine Tabi Tutulması

Tablo 7. Crosstabulation

			Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?			Total
			Yetersiz	Yeterli	Kararsızım	
Çalışma şekliniz nedir?	Bağımlı	Count	3	2	4	9
		Expected Count	3,8	1,6	3,6	9,0
		% within Çalışma şekliniz nedir?	33,3%	22,2%	44,4%	100,0%
	Bağımsız	Count	66	26	61	153
		Expected Count	65,2	26,4	61,4	153,0
		% within Çalışma şekliniz nedir?	43,1%	17,0%	39,9%	100,0%
Total	Count	69	28	65	162	
	Expected Count	69,0	28,0	65,0	162,0	
	% within Çalışma şekliniz nedir?	42,6%	17,3%	40,1%	100,0%	

Tablo 7'ye göre Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda;

1- Örnekleme yer alan yeminli mali müşavirlerin bağımlı çalışanlarının lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda; **%44,4'ü Kararsız** görüş bildirirken, **%33,3'ü Yetersiz** olduğunu, **%22,2'si ise Yeterli** olduğunu düşünmektedir.

2- Örnekleme yer alan yeminli mali müşavirlerin bağımsız çalışanlarının lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda; %39,9'u Kararsız görüş bildirirken, %43,1'i yetersiz olduğunu, %17'si ise yeterli olduğunu düşünmektedir.

Görüldüğü üzere gerek bağımsız gerekse de bağımlı çalışan yeminli mali müşavirlerin çoğunluğu lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Tablo 8. Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,371 ^a	2	,831
Likelihood Ratio	,373	2	,830
Linear-by-Linear Association	,211	1	,646
N of Valid Cases	162		

Tablo 8'de yer alan Pearson Chi-Square değeri 0,831 olup 0,05 ten büyük olduğu için ($0,831 > 0,05$), Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda örnekleme yer alan yeminli mali müşavirlerin görüşlerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

3.3.2.3. Muhasebe Eğitiminin İş Yaşamına Yönelik Uygulamalı Olması Yönünden Yöntem Önerilerinin Tespiti

Araştırmanın bu bölümünde yeminli mali müşavirlerin lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin geliştirilmesine yönelik önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 9. Muhasebe Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Muhasebe eğitiminin iş hayatında başarıya yönelik olması için aşağıdaki uygulamalardan hangileri yapılmalıdır?	Frekans	Yüzde (%)
Staj	109	67,3
O'COOP (İşyerinde Eğitim Programı)	110	67,9
Markalı Dersler	29	17,9

Muhasebe eğitiminin iş yaşamına yönelik uygulamalı olması yönünden 110 kişi (%67,9) O'COOP uygulamasını önerirken, 109 kişi (%67,3) staj uygulamasını yöntem olarak önermektedir. Görüldüğü üzere örneklem içinde yer alan yeminli mali müşavirlerin ağırlıklı bir bölümü iş yerinde eğitim programını yöntem olarak önermektedir. Gerek işyerinde eğitim programı gerekse de staj programı okulda kazanılan bilgilerin geliştirilmesi ve uygulamayla pekiştirilmesine yönelik süreçlerdir. Buradan da anlaşılmaktadır ki yeminli mali müşavirler; lisans düzeyinde muhasebe eğitimini uygulama yönünden yeterli görmemektedirler.

3.3.2.4. Meslek Mensubunda Bulunması Gereken Temel Özelliklerin Tespiti

Çalışmanın bu bölümünde; yeminli mali müşavirlerin meslek mensuplarında bulunması gereken temel özellikler konusunda ki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 10. Meslek Mensubunda Bulunması Gereken Özellikler

Sıra No	Lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin aşağıda belirtilen hangi konularda yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?	Frekans	Yüzde (%)
1	Gelişen teknolojiyi kullanabilmeli	133	82,1
2	Meslek etiğine sahip olmalı	79	48,8
3	Ekip çalışmasına yatkın olmalı	75	46,3
4	Dürüst olmalı	72	44,4
5	Sorumluluk almaya yatkın olmalı	72	44,4
6	Tutarlı ve ilkel olmalı	52	32,1
7	Bağımsız karar alabilmeli	39	24,1
8	Özgüvenli olmalı	39	24,1
9	Yenilikçi olmalı	33	20,4
10	Risk üstlenebilmeli	21	13,0
11	Sosyal olmalı	19	11,7

Örnekleme içerisinde 133 kişi (%82,1) ‘gelişen teknolojiyi kullanabilme’, 79 kişi (%48,8) ‘meslek etiğine sahip olma’, 75 kişi (%46,3) ‘ekip çalışmasına yatkın olma’ yönünden eğitimin yeterli olduğunu düşünmektedir. Örnekleme içinde yer alan yeminli mali müşavirlerin ağırlıklı bir bölümü ise eğitimi; ‘sosyal olma’, ‘risk üstlenebilme’, ‘yenilikçi olma’ ve ‘özgüvenli olma’ özellikleri kazandırma yönünden yetersiz bulmuşlardır.

3.3.3. Muhasebe Eğitiminin Başarısı için Yapılması Gerekenlerin Tespiti

Araştırmanın bu bölümünde; lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin başarılı olabilmesi için neler yapılması gerektiği konusunda yeminli mali müşavirlerin görüşleri ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Tablo 11. Muhasebe Eğitiminin Başarılı Olması İçin Yapılması Gerekenler

Lisans düzeyinde eğitim almış muhasebe elemanının çalışma hayatında daha başarılı olabilmesi için, üniversite eğitiminde eksik kalan konular nelerdir?	Frekans	Yüzde (%)
Eğitimin Uygulamalar Ağırlıklı Olması	107	66,0
Gelişen Teknolojiyi ve Programları Kullanabilmeli	39	24,1
Mesleki Bilgilere Hakim Olmalı	45	27,8
En az 1 yarı yıl iş yerinde uygulamalı staj görmeli	27	16,7
Mevzuata Hakim Olmalı	37	22,8
Yabancı Dili Olmalı	1	0,6
Sorumluluk Bilincine Sahip Olmalı	12	7,4
Görev Üstlenmeye ve Ekip Çalışmasına Yatkın Olmalı	16	9,9

Örnekleme içerisinde 107 kişi (%66) lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimini, ‘uygulamalı olmadığı’ yönünden eksik bulmaktadır. Örnekleme içerisinde 45 kişi (%27,8) lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin, ‘mesleki bilgilere hakim olma’ yönünden eksik bulmaktadır. Örnekleme içerisinde 39 kişi (%24,1) lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimini, ‘gelişen teknolojiyi ve programları kullanabilme’ yönünden eksik bulmaktadır.

4. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı; lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin yeterliliğinin yeminli mali müşavirler üzerinde araştırılması” olarak belirlenmiştir. Bu amaçla Yeminli Mali Müşavirler’in düşüncelerinin tespiti için anket tekniği kullanılmıştır. Ankete katılanların demografik bilgilerine göre; mesleğini 10 yıldan fazla yapanlar örneklem içinde % 80,9’ u oluştururken, faaliyet süresi 5 yıldan az olanlar % 12,3’ü, faaliyet süresi 5-10 yıl arası olanlar % 6,8 oluşturmaktadır. Ankete katılanların % 94,4’ü bağımsız olarak fiilen mesleği yaparken, %5,6’sı bağımlı olarak çalışmaktadır. Bu doğrultuda, Yeminli Mali Müşavirler üzerinde yapılmış olan bu araştırma çalışmasının sonuçları aşağıda özetlenmiştir:

- Ankete katılan Yeminli Mali Müşavirlerin çoğunluğu lisans düzeyinde muhasebe eğitimini; 1- Temel muhasebe işlemleri, 2- Tek düzen hesap planı, 3- Dönem sonu muhasebe işlemleri, 4- Mali Tablolar, için yeterli bulmaktadır. Ancak yine katılımcıların çoğunluğu eğitimi; 1- Finans bilgisi, 2- Muhasebe ve denetim standartları, 3- Muhasebe organizasyonu ve iş akışı, konularında yeterli bulmamaktadır.
- Örneklem içerisindeki yeminli mali müşavirlerin % 41,9’u muhasebe eğitimini mesleki açıdan yetersiz bulurken, % 17,5’u yeterli bulmaktadır.
- Yeminli mali müşavirlerin faaliyette buldukları süre; muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda ki görüşlerini etkilememektedir.
- Yeminli mali müşavirlerin bağımlı ve bağımsız çalışma durumları; muhasebe eğitiminin mesleki açıdan yeterliliği konusunda ki görüşlerini etkilememektedir.
- Lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin öğrencileri iş yaşamına hazırlaması yönünden;
 - 1- Ankete katılan yeminli mali müşavirlerin % 67,9’u eğitim sürecinde, ‘O’COOP (İş yerinde eğitim programı)’ uygulamasını önermişlerdir,
 - 2- Ankete katılan yeminli mali müşavirlerin % 67,3’ü eğitim sürecinde, ‘staj’ uygulamasını önermişlerdir,
 - 3- Ankete katılan yeminli mali müşavirlerin % 17,9’u eğitim sürecinde, ‘markalı ders uygulamasını’ önermişlerdir,

Görüldüğü üzere katılımcı yeminli mali müşavirlerin çok ağırlıklı bölümü eğitimin uygulamaya, yaşama yönelik olma yönüyle yetersiz olduğunu düşünmektedir.

- Örnekleme içerisinde yer alan yeminli mali müşavirler, lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alanlarda; 1- Gelişen teknolojileri kullanabilme (% 82,1), 2- Meslek etiği bilincine sahip olma (% 48,8), 3- Ekip çalışmasına uyumlu olma (% 46,3), 4- Sorumluluk almaya yatkın olma (% 44,4), özelliklerinin bulunması gerektiğini belirtmişlerdir.
- Yeminli Mali Müşavirlerin çoğunluğu lisans düzeyinde muhasebe eğitiminin başarılı olması için eğitimin uygulamalar ağırlıklı yapılması gerektiğini önermişlerdir.

Sonuç olarak bu araştırmayla yeminli mali müşavirlerin, “lisans düzeyinde muhasebe eğitimi” yeterince başarılı bulmadıkları görülmüştür.

KAYNAKÇA

Albrecht W.S. and Sack R.J. (2000), *Accounting Education: Charting the Course through a Perilous Future*, American Accounting Association, Accounting Education Series, 16, 1-72.

Adler R. W. (1999), Five Ideas Designed to Rile Everyone Who Cares About Accounting Education, *Accounting Education: An International Journal*, 241-247.

Gündüz M. (2018), Türkiye’deki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Tüm Programlarında Muhasebe, Finansal Raporlama ve Denetim standartları Eğitimi Üzerine Bir Araştırma, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1, 185-212.

Kavanagh Marie H. and Drennan L. (2008), What Skills and Attributes Does an Accounting Graduate Need? Evidence from Student Perceptions and Employer Expectation, *Accounting and Finance*, 79 – 300.

Koçyiğit S.; Çil, T.ve Güngör. Ş. (2017), Türkiye’deki Üniversitelerde Lisansüstü Eğitimi Programlarında Yer Alan Muhasebe Standartları Dersleri Üzerine Bir Araştırma, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 16(50), 57-78.

Özbirecikli M., ve Pastacıgil A. (2009), Türkiye’de Muhasebeci Eğitiminin Gelişim Süreci: IFAC Standartları ile Mukayeseli Bir İnceleme, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 41, 82-97.

Öztürk S. ve Kutlu H.A., (2017), Muhasebe Eğitiminde Teknoloji Kullanılmasına Öğrencilerin Bakışı: Kafkas Üniversitesi'nde Bir Araştırma, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 781-799.

T.C Yasalar (13.06.1989). 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (20194 sayılı)

Tuğay O. (2014), Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Muhasebe Dersine Yönelik Algıları ve Muhasebe Öğretim Elemanlarından Beklentileri Üzerine Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Bir Araştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 49-68.

TÜRMOB (16.01.2005), Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliği Ankara Resmi Gazete (25702 sayılı)

Ünal O. ve Doğanay M. (2009), Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma, *Sayıştay Dergisi*, 74-75, 117-138.

Zaif F. ve Ayanoglu Y. (2007), Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme, *Gazi Üniv. İİBF Dergisi*, 115-136.